

Kunnskapsstatus om kjønnsrelatert mobbing blant barn og unge

Kjønnsrelatert mobbing er en form for mobbing som har kjønn som utgangspunkt. I Norge har man et godt arbeid mot mobbing, men seksuell trakassering skiller seg fra annen type mobbing, fordi grensene kan være utydelige. Handlingen i seg selv behøver ikke å være en krenkelse, men blir det i det den er ensidig. I tillegg behøver ikke handlingen eller ordene som faller å være ment som plagende eller truende. Rapporten er skrevet av Hannah Helseth på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og Høgskolen i Nesna.

RAPPORT | SIST ENDRET: 08.05.2007

Tittel:

Kunnskapsstatus om kjønnsrelatert mobbing blant barn og unge

Rapporten:

[Kunnskapsstatusen \(pdf\)](#)

Forfatter:

Hannah Helseth

Utgiver:

Utdanningsdirektoratet

År:

2007

Mobbing:

Olweus fant i sin undersøkelse at den seksuelle mobbingen forekommer i mindre grad enn den generelle mobbingen. Spørsmålsstillingen var: "Jeg er blitt mobbet med ubehagelige ord, kommentarer, tegn eller handlinger som har seksuell betydning." med fem svaralternativer for frekvens.(Olweus 1996). Han fant at den seksuelle mobbingen avtar jo eldre elevene blir. I fjerde klasse viste undersøkelsen at 8,2 prosent av jentene ble utsatt for seksuell mobbing, mens det i tiende klasse var det 4, 2 prosent. Guttene i fjerde klasse var tallet 11, 4 prosent i fjerde klasse og 4 prosent.

Seksuell trakassering og overgrep:

Derimot har andre norske forskere funnet tall som viser en langt høyere frekvens. Kari Fasting (m.fl) fant at 46 prosent av jenter som drev med eliteidrett mellom 15-18 hadde blitt utsatt for seksuell trakassering og 45 prosent i kontrollutvalget hadde blitt utsatt for det samme. Svein Mossige har undersøkt forekomsten av seksuelle overgrep i Oslo. Undersøkelsen omfattet 710 ungdommer i alderen 18 til 20 år i Oslo. Den viste at 31 prosent av jentene hadde blitt presset til seksuelle handlinger de ikke ønsket.

Svenske undersøkelser:

Den svenske Ewa Witkowska (2005) definerer seksuell trakassering som upassende og uakseptabel oppførsel av seksuell eller kjønnnet natur, som påvirker elevens rett til et oppbyggelig, respektfullt og trygt læringsmiljø. Witkowska undersøkte hvor vanlig det var ved å spørre om det hadde skjedd i løpet av det siste skoleåret, og hvor ofte det skjedde (daglig, ukentlig eller en gang i måneden).

I motsetning til Olweus sitt mer generelle spørsmål, spurte hun de da sytten år gamle elevene hva de konkret hadde blitt utsatt for. 71 prosent av jentene hadde blitt utsatt for offentlige utseenderangeringer. 28 prosent opplevd det ofte. 37 prosent av jentene hadde blitt kalt for hore, ludder, bitch. 16 prosent opplevde det ofte. 14 prosent av jentene hadde hørt nedsettende kommentarer om kjønn og seksualitet av læreren. For guttene var tallene også høye. 53 prosent hadde opplevd å bli kalt lesbe, homo og lignende. 32 prosent opplevd det ofte. 21 prosent av guttene hadde blitt kløpet eller klemt på seksuelt vis. I tillegg fant hun at halvparten av jentene og en tredjedel av guttene mente at seksuell trakassering er et problem på deres skole.

Det er et annet funn som er verdt å merke seg. Det var nemlig bare 14 prosent av ungdommene som mente at de var utsatt for seksuell trakassering, selv om tallene på de som hadde blitt utsatt for uvelkommen og uønsket seksuell oppmerksomhet var langt høyere. Funnene om seksuelle skjellsord blir bekreftet av Eliasson (2007) kvantitative undersøkelse av verbal trakassering og ulike mindre svenske undersøkelser om forekomsten i større svenske byer.

Heterosexisme:

Det er gjort noen studier av holdninger til homofile blant ungdom. Ung i Norge fikk ungdommen til å rangere ulike gruppers prestisje, og guttene mente den homofile hadde litt mer prestisje enn en nynazist. I Sverige var det 367 anmeldelser av hatkriminalitet mot homofile i 2004. 51 prosent av de som var mistenkt for å utføre volden var under 20 år og 38 prosent av de som anmeldte var under tjue år. Fjorten prosent av de anmeldte

forholdene hadde foregått på skolen og 22 prosent hadde sendt trusler og sjikane på sms. (Tiby og Sörberg 2006).

Kvalitative undersøkelser:

De kvalitative studiene av kjønnsrelatert mobbing viser at konflikter i skolen ofte handler om kjønn og seksualitet, eller har et seksuelt innhold. Ordene "hore" og "homo" er viktige markørord, som marker grensen for å være gutt eller jente på den riktige måten, og de som ikke er det på rett måte blir straffa. Et annet funn er at lærere mangler kunnskap, og hvis de reagerer bortforklarer lærerne seksuell trakassering som vanlig heteroseksuell atferd.

Konsekvenser:

Den kjønnsrelaterte mobbingen får negative konsekvenser, som all annen mobbing. Data fra Ung i Norge undersøkelsen viser at flere jenter oppgav at de hadde forsøkt å ta sitt eget liv i 2002 (13,6 prosent) enn i 1992 (10,6 prosent), mens tallene for gutter har holdt seg stabile (rundt 6 prosent). Økningen handler ifølge forskeren om økt misnøye med eget utseende og kropp. Tallene fra Witkowska viser at jenter blir utsatt for utseenderangeringer ofte. En svensk studie viser at seksuell trakassering på skolen kan forklare at jenter har en dårligere psykisk helse enn gutter. Det er en sannsynlig sammenheng mellom de ungdommene som utsettes for trakassering og mobbing og ønske om å ta sitt eget liv (Hegna 2007b).

I tillegg vet vi at de som definerer seg som ikke-heteroseksuelle har større sannsynlighet for å bli mobba og ha et ønske å ta sitt eget liv. Studier viser også at gutter som er skoleflinke risikerer å bli utsatt for kjønnsrelatert mobbing om at de ikke er maskuline.

Forslag til tiltak:

Med bakgrunn i forskningen som finnes foreslås det noen ulike tiltak. Det trengs en kompetanseheving blant lærere, undervisningspersonale, skoleledelse og ulike instanser som jobber med ungdom. I Sverige har de jobbet med disse spørsmålene en stund og det er mulig å hente inn erfaringer fra arbeidet som er gjort. I tillegg burde det gjennomføres en undersøkelse av omfang som tematiserer kjønn og seksualitet, og som tar hensyn til den kjønnsrelaterte mobbingen sosiale karakterer.

Arbeidet mot kjønnsrelatert mobbing burde ses i sammenheng med arbeidet mot seksualisert vold, arbeid for seksuell helse og det eksisterende arbeidet mot mobbing.

